

FORT FIKTORI

Leesexemplaar

Fort Fiktori
Mark Tijsmans

Eerste druk: augustus 2020

© 2020, Mark Tijsmans en Van Halewyck
Van Halewyck maakt deel uit van Pelckmans uitgevers nv
www.pelckmansuitgevers.be
Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand
of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder
de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke
toestemming van de uitgever, behalve in geval van
wettelijke uitzondering. Informatie over
kopieerrechten en de wetgeving met betrekking
tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced,
stored or made public by any means whatsoever,
whether electronic or mechanical, without prior
permission in writing from the publisher.

Omslagontwerp: Peer de Maeyer
Omslagfoto: Fotoatelier Marleen Peeters
Jongen op de foto: Dries Van Cauwenbergh
Zetwerk: Peer De Maeyer

D/2020/7104/68
ISBN 978 94 6383 213 7
NUR 283, 301

vanhalewyck.be

vanhalewyck

vanhalewyck

van_halewyck

ORLOGSNOVELLE

FORT

FIKTORI

MARK TIJSMANS

Van Halewyck

VIKTOR!

Nee ...
Schrijven kon Viktor niet.
Of toch niet zo heel goed.
Hij kwam niet verder dan
proberen te noteren.
Alleen de letters die hij hoorde.
De rest liet hij weg.
Achterwege ...
En soms lukte dat niet eens.
Hij beweerde dat hij tijdelijk
het bestaan van sommige letters vergat!
Hij wist best dat het er zesentwintig waren!
Maar om ze te allen tijde
te kunnen opnoemen ...

Om maar meteen helemaal eerlijk te zijn ...
Rekenen ging ook voor geen meter.
Lezen was een ramp.
Nee ...
Op school bakte Viktor
er echt helemaal niks van.

‘Het is mijn schuld niet.’ Zei hij altijd.
’s Middags,
toen we van school naar huis liepen.
Hij blij, omdat hij de rest van een
stralende dag van school verlost was.
Ik doodsbang in zijn plaats.
Om wat tante Mien van zijn punten zou zeggen.

‘Die letters beginnen stevast te dansen op het bord!’
Hij grinnikte schouderophalend.
En sloeg met een stok
enkele brandnetels de vernieling in
langs de kant van de weg.
‘Kan ik het helpen dat die rotstreepjes
nooit blijven stilstaan?
Ze lijken zo hard op elkaar!
Ik begrijp niet dat jij het verschil ziet.’
‘Maar wat is daar dan zo moeilijk aan?’ Mijmerde ik.
Ik dacht aan alle spannende boeken
die ik op zolder in bed al gelezen had.
Hoe zou het zijn als ik dat niet kon?
Al die dromen ...
Avonturen ...
Weg ...
‘Onderdeur!’ Lachte Viktor.
Stoer. Zoals hij vaak deed.
Zoals hij bijna altijd deed.
Omdat ik wat kleiner was dan hij.
Een heel klein beetje maar.

‘Ik vind het toevallig helemaal niet erg.
Als ik een verhaal wil horen,
vraag ik jou wel om het voor te lezen.’
Hij duwde me plagend van de weg af.
De brandnetels in.
Daarna sprong hij met een geweldige aanloop
over het hek van de wei.
Zoals alleen hij dat kon.
Hij ging staan dansen tussen de kalfjes
die voor het eerst naar buiten mochten.
‘Dat is beloofd!’ Ik zei het wat zuur
en wreef ondertussen mijn onderbenen rood.

‘En met getallen?’
Ik schudde het onkruid uit mijn klompen,

en verstopte de vraag tussen mijn handelingen.
Hij stond zwaar uit te hijgen. Door dat dansen.
‘Precies hetzelfde.
Voor ik kan zien of het om een zes of een negen gaat,
begint zo’n cijfer om en om te tuimelen,
zodat ik onmogelijk nog weet hoeveel hoeveel is!’
‘Maar een zes blijft toch een zes! En een negen een negen!’
‘Toch niet als je ze omdraait, sufferd!’
Hij keek me aan alsof ik de dommerik was
en nam een kalfje in zijn armen.
Waarna hij de koeien en mij trakteerde op een wals.
Een Weense dacht ik toen.
Maar het kan ook een Engelse geweest zijn.
Ik wist niet erg veel van dansen.
Viktor duidelijk ook niet.
Wisten wij veel ...
We wisten niks.
We waren elf.
‘Ik weet bijvoorbeeld zeer goed
dat we dit jaar tien nieuwe kalfjes hebben!
Uit het hoofd! Mijn hoofd!
Waarom zou ik dat moeten opschrijven, Jefke?’
Voor tien kalfjes heb je nochtans
niet het cijfer negen nodig! Dacht ik.
En een zes ook niet!
Maar ik zei niks!
Viktor was sterker dan ik!
Een heel klein beetje maar.

JEFKE!

Jefke ...
Dat ben ik!
Bij ons in het dorp heet er in elke familie
altijd wel iemand Jefke. Of Jef.
Dat zeggen ze als je wat ouder bent.
Er heet helemaal niemand Viktor!
Ik ben op mezelf niet speciaal in het dorp.
Viktor wel.
'Het is dat het zo heeft moeten zijn.'
Fluistert tante Mien steevast.
En dan zucht ze ...
Als ze naar Viktor kijkt.
Haar zoon.
Daarna kijkt ze naar mij.
De jongen die kan lezen! En rekenen.
Met dat mooie, golvende, blonde haar.

Het haar van Viktor is een ramp!
Daar is niks mee aan te vangen.
Het steekt zomaar een beetje alle kanten uit!
Uitdagend ...
Even uitdagend als Viktor zelf ...
Nonkel Charel knipt het haar van Viktor kort!
Elke week.
En als Viktor niet stilzit, knipt nonkel Charel in zijn oor.
Niet opzettelijk.
Het gebeurt dan gewoon.
Viktor bloedt als een rund
en krijgt er meestal nog een oorvijs bovenop!

Maar Viktor kan heel moeilijk stilzitten.
Dat kan je zien ... Aan de littekens in zijn oor.
Tante Mien komt buiten en wil weten
of haar jongen er mooi uitziet.
Maar Viktor is niet mooi.
Viktor is ook niet lelijk!
Viktor is Viktor.
'Wat anders is er toch niet van te maken!'
Zegt nonkel Charel.
Voor zijn vrouw wat zeggen kan.
Viktor en ik weten niet wat hij bedoelt.
Gaat het over zijn zoon?
Of alleen over het kapsel?

Viktor en ik zijn even oud.
Elf om precies te zijn.
Elf tot nu toe.
Na elke zomer komt er een jaartje bij.
We zijn neefjes.
Onze moeders zijn zussen van elkaar!
Viktor en ik zitten bij elkaar in de klas.
We hadden niet meer van elkaar kunnen verschillen.
En toch is hij de beste vriend die ik ooit gehad heb.
Viktor en Jefke.
Altijd samen.
Iedereen kent ons in het dorp!
Dat heeft vooral met Viktor te maken.
Minder met mij.
Ik ben een onderdeur!
Zegt hij!

Ons dorp heet Krombeke!
Ons dorp stelt weinig voor.
Het is meer een gehucht!
Met een pastorie ...
Onze school ...
Een pleintje ...

Een paar huizen daaromheen ...
En een beetje verderop,
halfverscholen tussen wat bomen,
het kasteel van de barones.
Die is al heel oud.
Het kasteel ook.
De barones vluchtte weg toen de Duitsers kwamen.
En dus namen de Duitsers hun intrek in het kasteel!

Ons dorp heeft ook een klooster!
Het klooster van de devote zusters
Ter aanbidding van de heilige Apollonia!
Met bijbehorende kerk.
Dat klooster staat er nog!
De kerk ook!
De kerktoren niet meer.
Sinds kort.
Het is een wonder van de Heer!
Roept de pastoor elke week weer!
Vanop de preekstoel.
Dat alleen die toren weg is.
En niet de hele kerk!
Niet het klooster.

De rest van het dorp is verdwenen.
Het is niet echt weg, natuurlijk.
Het ligt plat!
In puin!
Gebombardeerd.
Verbrand!
Weg!
Samen met de helft van zijn inwoners!
Mijn grote broer Jan bijvoorbeeld.
Hij is wel weg, maar is niet dood.
Nog niet ...
Hij vecht aan het front.
En papa ...

Die is al overleden.

Hij heette ook Jan.

En Jef was de naam van mijn grootvader.

Nee ...

Voor de namen van hun kinderen

zijn mijn ouders het niet al te ver gaan zoeken!

GROTE OORLOG

In 1914 begon de Grote Oorlog!
Voor een paar weken maar.
Zei iedereen toen.
In het begin.
Met Kerst is iedereen al lang weer thuis!
De oorlog duurt ondertussen al twee jaar!

Ons dorp ligt vlak bij de rivier.
Vlak bij de IJzer.
Vlak bij het front!
Geen idee waarom de Duitsers precies deze plek hebben uitgekozen
om te vechten tegen hun buurlanden!
Hier is niks!
Hier gebeurt nooit wat!
Hier was alles eindeloos leeg en verlaten.
Totdat die oorlog uitbrak ...
Nu is het hier een slagveld!

De toren van onze kerk staat er niet meer.
Ondanks dat wonder van de Heer!
Of juist gezegd: hij staat er nog voor de helft.
De onderste helft.
De bovenste helft is weg.
Daar hadden de Duitsers een uitkijkpost gebouwd.
Vlak onder de klok!
In het grootste geheim!
Het was het hoogste punt
in de eindeloos uitgestrekte omgeving.
Totdat de Engelsen

het grootste Duitse geheim ontdekten!
Op een goeie ochtend
knalden ze de top van de toren eraf.
Met hun eigen grootste geheim.
Kanonnen die over de Duitse linies heen
tot in het dorp konden vuren.
De toren viel om.
De bovenste helft.
De kerkklok sloeg te pletter tegen de grond.
Met de twee soldaten
die de uitkijkpost bemanden eronder.
Daar liggen ze nog steeds.
Toch al elf maanden nu!
Niemand krijgt die klok van de grond opgetild.

De ene oever van de rivier is vrij!
Waar de Engelse soldaten zitten!
De andere oever is bezet!
Daar zitten de Duitsers.
Al beweren die laatste dat net zij de bevrijders zijn.
En de Engelsen de bezetter!
Heel ingewikkeld allemaal!

Niet dat het ons veel uitmaakt!
De Duitsers zitten met de regelmaat van de klok
in de loopgraven van de Engelsen!
Om grondgebied te veroveren.
En amper een paar dagen later
zitten de Engelsen er terug.
Of de Fransen!
Heel soms ook de Belgen.
Al spreken die meestal ook Frans.
Je hoort dus geen verschil.
Tussen Fransen en Belgen.
Wél tussen Duitsers en Engelsen.
Zo gaat het nu al twee jaar.

En alles is kapotgeschoten.
Bijna alles.
Onze school staat nog recht!
Dapper en fier tussen het puin op het dorpsplein.
Het is niet eerlijk. Vindt Viktor!
Hij bidt elke avond vurig
dat de school geraakt mag worden
Door een bom!
Liefst een grote!
Of een stuk of vijf kleinere exemplaren.
Dat moet volgens hem genoeg zijn.
Handgranaten mogen ook.
Wel pas na de middag.
Als de school uit is!
Als wij er nog in zitten, hoeft het niet natuurlijk!
Viktor vertelt de rest van de klas
dat hij al twee keer naar de Duitse loopgraven geslopen is.
's Nachts!
Dan is het minder gevaarlijk, zegt hij!
Met de vraag of de Duitsers alsjeblijft
de school zouden willen opblazen.
Maar meer dan een schop onder zijn kont
heeft hij als antwoord nooit gekregen.
Eén keer van de Duitsers.
Eén keer van de Engelsen.
Omdat die toen toevallig grondgebied veroverd hadden.
Dat kon Viktor natuurlijk niet weten.
De klas twijfelt of hij de waarheid spreekt.
Ik ook.
Ik slaap vlak naast hem.
Volgens mij is hij 's nachts nog nooit weggeweest.

HOEVE WILGENGAARD

Mama en ik wonen bij Viktor in.
Ons eigen huis bestaat niet meer!
Dat stond op het dorpsplein.
Het werd geraakt door een bom.
Een Duitse! Een grote!
In het begin van de oorlog.
In de voormiddag.
Ik zat op school.
Mama was op het veld.
Broer Jan zat aan het front.
Papa Jan was thuis.
Papa Jan was dood.
Jan-dorie!
Pas een paar weken later
vonden ze papa onder het puin.
Het was te gevaarlijk om lang te zoeken.
Door die bommen die maar bleven vallen.

Sindsdien wonen we bij Viktor.
Eigenlijk bij nonkel Charel en tante Mien.
Zijn ouders.
Nonkel Charel is een herenboer!
Hij heeft een grote boerderij en plek genoeg.
De boerderij staat buiten het dorp!
Daar vallen minder bommen.
Maar je moet een beetje verder stappen
als je van school naar huis wil.
Je kan niet alles willen!
Hoeve Wilgengaard!